

PFU-SAK NR. 280/13

KLAGER: Einar Wilhelmsen
ADRESSE: Guristuveien 11D, 0690 Oslo
TELEFON:
PUBLIKASJON: Aftenposten (Aftenposten Junior)
PUBLISERINGSDATO: 24.09.2013
STOFFOMRÅDE: Urfolk
GENRE: Nyhetsartikkel
SØKERSTIKKORD: Hensyn til privatliv og etnisitet, hensyn til barn, journalistisk metode
REGISTRERT: 30.09.2013
BEHANDLET I SEKR.: 11.10.2013
BEHANDLES I PFU: 26.11.2013
FERDIGBEHANDLET: 26.11.2013
BEHANDLINGSTID: 56 dager
KLAGEGRUPPE: Privatperson
PFU-KONKLUSJON:
HENVISNING VVPL.:
RETTSBEHANDLING:
OMTALE/ANONYM.:
MERKNADER:

SAMMENDRAG:

Aftenposten (Aftenposten Junior) hadde **tirsdag 24. september** en artikkel med tittelen «Indianere presses ut av skogen». Artikkelen sto under vignetten «**Nyheter fra verden**». Ingress:

«Fortsatt bor det mange tusen indianere i skjult i regnskogene. De lever av det de finner i naturen, men har det vanskeligere og vanskeligere, fordi regnskogen hugges ned.»

Artikkelen var illustrert med et større bilde av en gruppe indianere. Bildet hadde slik tekst:

«Denne stammen i Peru vil ikke ha kontakt med mennesker utenfor stammen. Derfor er det ikke lett å ta bilder av dem! Han som tok dette bildet måtte bruke et teleskop, det vil si en kikkert, for å ta bildet.»

Bildet var kreditert Reuters.

SPØRSMÅL OM SAMTYKKE:

Sekretariatet har i det foreliggende tilfelle valgt å se bort fra kravet om samtykke, i og med at dette synes noe vanskelig å framskaffe.

KLAGEN:

Klageren er en vanlig leser. Han viser til at det i bildeteksten opplyses at det er snakk om personer som ikke ønsker å ha kontakt med noen utenfor egen stamme. Han anfører at klagen gjelder to forhold:

«1. Personene (voksne og barn) er avbildet lett gjenkjennelige. De er sparsomt kledd. De har ikke samtykket til å bli tatt bilde av eller til at bildet skal publiseres. Dette kommer fram av bildeteksten. Jeg synes det er et grovt overtramp å publisere dette bildet, mot personene på bildet sin vilje. Artikkelen omhandler ikke denne gruppen indianere spesifikt. Bildet kunne vært erstattet av et annet foto, enten av en gruppe indianere som ønsket å bli tatt bilde av, oversiktsfoto over Amazonas eller noe lignende, uten at dette hadde gjort at artikkelen mistet innhold. Det er en illustrasjon og to slike bilder på side to i artikkelen.

2. Alle som har barn vet at man oppfordres til å praktisere strenge regler for avbildning og publisering av bilder av barn. I forbindelse med skoleoppstart for førsteklasse bes man for eksempel om å ikke publisere bilder av andre en egne barn på sosiale medier, om man ønsker å ta slike bilder fra klasserom etc. Fra skolen er vi også vant til at det bes om samtykkerklæring før barn tas bilde av til aviser eller lignende.

Fra media og naboer og andre kilder kjenner vi også godt til det problematiske i at barn og unge tar bilde av hverandre i mer eller mindre flatterende omstendigheter og publiserer dette i sosiale medier eller lignende. Dette er tema det brukes mye tid på å snakke om.

I en slik sammenheng er det svært uheldig at Aftenposten Jr. velger å trykke bilder av voksne og barn som ikke ønsker å bli avbildet, ei heller kontakt med journalister. Avisen trekker til og med fram at dette er gjort mot de personene på bilde sitt ønske (med utropstegn !) i billedteksten. Dette sender et svært uheldig signal til avisens unge lesere: Med dette forteller Aftenposten Jr leserne sine at det er greit å ta bilder av folk som ikke ønsker det, og at det er greit å publisere slike bilder.

Klager mener Aftenposten har opptrådt i strid med Vær Varsom-plakatens punkt 4.3, om respekt for egenart, identitet og privatliv, punkt 3.9 om å opptre hensynsfullt, og punkt 4.8, om særlig hensyn til konsekvenser for barn.

TILSVARSRUNDEN:

Aftenposten avviser klagen på alle punkter. Det opplyses art det dreier seg om en forkortet utgave av en artikkel som tidligere har vært publisert i den ordinære Aftenposten (vedlagt). Det opplyses videre at bildet ikke er tatt av Aftenposten, men distribuert fra organisasjonen Survival International, som arbeider for urfolks rettigheter. Bildet er hentet fra Scanpix's bildebase der det i følge avisen er merket slik:

«Members of the Mashco-Piro tribe observe an expedition of the Spanish Geographical Society from across the Alto Madre de Dios river in the Amazon basin of southeastern Peru as photographed through a telescope by Spanish explorer Diego Cortijo on November 16, 2011, and distributed by Survival International on January 31, 2012. Survival International has the Mashco-Piro tribe listed as one of around 100 uncontacted indigenous tribes in the world. Picture taken November 16, 2011. REUTERS/Diego Cortijo-Spanish Geographical Society via Survival International (PERU – Tags:

ENVIROMENT) FOR EDITORIAL USE ONLY. NOT FOR SALE FOR MARKETING OR ADVERTISING CAMPAIGNS.»

Aftenposten anfører at det ikke er slik at dette folket har motsatt seg fotografering, «men de ligger i skjul i regnskogen, uten kontakt med det moderne samfunn» Avisen viser til at Survival International har gjort tilgjengelig bilder og videopptak av lignende karakter og at organisasjonens hensikt er å dokumentere at urfolkets eksistens er truet, blant annet av avskoging og av oljeselskapenes virksomhet. Det opplyses fra Aftenpostens side at myndigheter i aktuelle land benekter urfolkenes eksistens og at dokumentasjon som den påklagede viser det motsatte. Det innrømmes imidlertid at bildeteksten er uheldig formulert. Hensikten var å forklare hvorfor det er en svart ring rundt bildet, fordi det ble fotografert gjennom et teleskop. I tillegg anfører avisen at «barna (leserne av Aftenposten Junior; sekr. anm.) burde fått vite at bildet er tatt av noen som vil stammen vel».

Klageren opprettholder klagen. Han konstaterer i sitt tilsvare at Aftenposten ikke kjenner til om de avbildede ønsker publisering, med andre ord at de ikke har gitt sitt samtykke. Han mener at avisens budskap om at det lever ukjente grupper i jungelen utmerket godt kunne vært illustrert uten snikfotografering og anfører at hans hovedkritikk er at Aftenposten sender et signal til sine lesere om hva som er grei praksis for publisering av bilder av andre.

Aftenposten gjentar i sitt siste tilsvare at hensikten med artikkelen var å fortelle om urbefolkningen som lever skjult i Amazonas-jungelen, der de er truet av avskoging og oljeleting, og hvor deres livsgrunnlag er truet. Avisen mener den påklagede publiseringen ikke får uheldige konsekvenser for barna på bildet. «De er fotografert slik de lever i sitt miljø, og der er derfor ikke belastende for dem. Ingen i verden utenfor deres samfunn kan identifisere dem.» Fra avisens side anføres det også at det er søkt å sammenligne med en tenkt situasjon i Norge. Til slutt i tilsvaret heter det: «Bildeteksten kan oppfattes uheldig, men det har selvfølgelig ikke vært meningen å signalisere at det generelt er greit å fotografere andre mennesker hemmelig med telelinse. Men at dette bildet er tatt i en spesiell situasjon og uten onde hensikter, tror vi også barn forstår.»

